

Regeringskansliet

Yttrande över betänkandet Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23),

Er beteckning: A2026/00510

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jönköpings län avstyrker förslaget om en generell tolkavgift för personer folkbokförda i Sverige i minst sex år. En avgift saknar stöd i forskning och riskerar att:

- Minska användningen av tolk, vilket kan leda till misstolkningar, rättsosäkerhet och minskad tillit till myndigheter.
- Drabba utsatta grupper oproportionerligt, som utrikes födda kvinnor, äldre och personer med funktionsnedsättning.
- Öka den administrativa bördan för myndigheter och skapa ett svårtolkat regelverk.

Om tolkavgiften ändå införs bör undantag göras för:

- De fall som nämns i utredningens kapitel 9.1–9.13.
- Personer som inte kunnat delta i språk- eller arbetsmarknadsinsatser på grund av föräldraledighet.
- Personer i pensionsålder.

Länsstyrelsen avstyrker även förslaget om en central myndighet för prövning av undantag, då detta skulle skapa en tung administrativ apparat och riskera sekundärkostnader för hälso- och sjukvården.

Länsstyrelsen tillstyrker förbud mot barntolkning, med undantag för nödsituationer eller administrativa ärenden.

Om lagen träder i kraft tillstyrks att Länsstyrelsen i Västra Götaland får ett samordningsuppdrag för information, under förutsättning att tydliga mål och resurser tilldelas.

8.1 Samtliga myndigheter ska omfattas av skyldigheten att ta ut tolkavgift

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att införa en skyldighet för myndigheter att ta ut tolkavgift för personer folkbokförda i Sverige i minst sex år. Förslaget medför betydande nackdelar för både individer och myndigheter:

Oproportionerliga krav på individen

Förslaget ställer höga krav på personer som redan befinner sig i utsatta situationer. Många – oavsett bakgrund – har svårt att navigera i myndigheternas komplexa organisation, där olika avdelningar och enheter har skilda ansvarsområden. För personer med låg utbildning, språksvårigheter, funktionsnedsättning eller hög ålder blir en avgift ett direkt hinder för att få sina rättigheter tillgodosedda.

Särskilt allvarligt är att förslaget riskerar att drabba utrikes födda kvinnor med kort utbildning eller lång föräldraledighet. Sex år räcker ofta inte för att lära sig myndighetssvenska under sådana förutsättningar. Avgiften riskerar att:

- Isolera ekonomiskt sårbara kvinnor från samhället genom att de avstår från nödvändig myndighetskontakt.
- Försämra deras integrationsmöjligheter och öka beroendet av kontrollerande partners eller släktingar som tolkar.

Förslaget kan därigenom komma att ha negativ inverkan på det jämställdhetspolitiska delmålet som syftar till att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare samt delmålet om att alla, oavsett kön, ska ha rätt att leva sitt liv utan att begränsas av hedersnormer.

Även äldre personer missgynnas, då de ofta saknar samma

möjligheter att lära sig svenska eller delta i språkfrämjande insatser.

Sammantaget är kravet på individen varken rimligt eller proportionerligt i förhållande till de mål, regeringen vill uppnå.

Administrativa och rättsliga risker

Förslaget skapar dessutom:

- En ökad administrativ börda för myndigheter, med ett svåröverskådligt regelverk.
- Ökad risk för felaktiga beslut, eftersom tjänstepersoner kan tvingas fatta beslut på bristfällig eller misstolkad information.
- Ett system som motverkar sitt syfte – i stället för att främja språkinlärning riskerar det att utestänga människor från grundläggande samhällsservice.

9.1 – 9.13 Hinder mot tolkavgift

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om en generell skyldighet för myndigheter att ta ut tolkavgift för personer som varit folkbokförda i Sverige i minst sex år.

Om förslaget ändå genomförs tillstyrker Länsstyrelsen samtliga undantag som föreslås i utredningens kapitel 9.1–9.13. För att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling bör undantagen även omfatta:

- Utrikes födda kvinnor som varit föräldralediga och därmed inte kunnat delta i arbetsmarknadsförberedande insatser. Förslaget riskerar att särskilt missgynna utrikesfödda kvinnor som tagit ut föräldraledighet i högre utsträckning än män.
- Personer i pensionsålder, som ofta har sämre förutsättningar att lära sig svenska.

10.2.1 En ansökan om undantag från skyldigheten att betala tolkavgift ska prövas av en central myndighet

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att en central myndighet ska pröva ansökningar om undantag från tolkavgiften. En sådan ordning skulle medföra betydande nackdelar:

Byråkratiska och ekonomiska hinder

- Tung administrativ börda för staten, med risk för långa handläggningstider och ökade kostnader.
- Sekundärkostnader för exempelvis hälso- och sjukvården, socialtjänsten och överklagandeprocesser, då felaktiga beslut eller fördröjningar kan leda till dyrare insatser senare.
- Höga trösklar för individen, både ekonomiskt och administrativt, vilket riskerar att avskräcka från nödvändig myndighetskontakt.

Risk för mänskliga rättigheter

Förslaget kan leda till att mänskliga rättigheter inte tillgodoses, eftersom:

- Utsatta grupper kan avstå från att söka hjälp på grund av byråkratin.
- Rättssäkerheten hotas när individer inte får sina ärenden prövade på ett effektivt sätt.

16.3 Information till utrikesfödda som är folkbokförda när lagen om tolkavgift träder i kraft

Om lagförslaget om tolkavgift antas tillstyrker Länsstyrelsen att Länsstyrelsen i Västra Götaland får ett samordningsuppdrag för information till utrikesfödda.

För att uppdraget ska bli effektivt och rättssäkert krävs dock:

- Tydliga mål och resultatkrav för att säkerställa att informationen når fram till målgruppen.
- Tillräckliga resurser för att genomföra en större informationsinsats, särskilt om andra länsstyrelser ska involveras.

Sammanfattningsvis tillstyrker Länsstyrelsen förslaget under förutsättning att uppdraget ges tydliga ramar och nödvändiga resurser.

19 Barn som tolkar

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ett förbud mot att använda barn som tolkar samt delar utrednings bedömning kring undantagsfallen.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ifrågasätter behovet av en generell tolkavgift mot bakgrund av de senaste årens omfattande integrationsreformer. Dagens regelverk innehåller redan starka incitament för språkinläring och integration genom bland annat:

- Krav på godkänt resultat på språk- och samhällskunskapsprov för medborgarskap
- Treårsgräns för SFI
- Skärpta aktivitetskrav
- Skärpta försörjningskrav

Att i detta läge införa en tolkavgift med tillhörande komplicerat undantagssystem skulle innebära:

1. Överreglering av samma problemområde utan tydliga mervärden
2. En kontraproduktiv ekonomisk barriär som riskerar att:
 - Avskräcka från nödvändiga myndighetskontakter

- Undergräva rättssäkerheten
- Försvåra möjligheterna att uppfylla befintliga integrationskrav

De befintliga verktygen ger redan tillräckliga incitament för språkinläring. En ytterligare ekonomisk börda skulle inte påskynda integrationen utan snarare motverka den genom att utestänga individer från de samhällskontakter som är nödvändiga för att överhuvudtaget kunna tillgodogöra sig integrationsinsatserna.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Brittis Benzler med integrationsutvecklare Giovanni Rojas som föredragande. I den slutliga handläggningen har avdelningschef Emma Willaredt, enhetschef Hanna Wehre och samordnare Elin Johansson också medverkat.